

Nogle begreber/termer til analyse af rytmisk musik

– en introduktion med tilhørende quiz

Hook

Hook er det, der skal få lytteren »på krogen«, det, der skal sætte sig på hjernen. Ofte er det en del af omkvædet (»She loves you yeah yeah yeah«) eller en simpel, kort melodi, et riff. Hooket kommer ofte i starten af nummeret og fungerer som nummerets »**signatur**«, det er noget markant, som man genkender nummeret på og får én til at kaste sig ud på dansegulvet.

Riff

Riff er en kort, kontant melodisk figur med energisk rytme, ofte i guitar eller blæsere. Meget heavy er bygget op over guitarriff, der kører bag sangeren. Ofte bruger man et riff som hook.

Riffet fra Black Sabbath: Iron Man

Guitar $\text{♩} = 155$

Gimmick

Gimmick er en sjov, overraskende ting, der får lytteren til at undre eller more sig, som når The Beatles ryster deres lange hår mens de synger et højt »Uhh« i »She Loves You«, Michael Jacksons falset-»ih«, eller det kan være en underlig lyd, støj, lyd-kollage, råb, lydeffekter nærmest som på en film.

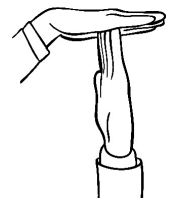
Groove/beat, ostinater

Et **groove** (eller beat) er det rytmegruppen spiller. Rytmegruppen består typisk af trommer, bas, guitar og evt. keyboard. Instrumenterne spiller ofte små, korte figurer (ofte riffs), der stædigt gentages i ring, det hedder **ostinater** (ostinato betyder stædig). Forskellige stilarter har deres groove: rock har sit groove, reggae har sit, disco, jazz, pop, r&b, hip-hop etc. har hver deres groove som resultat af de ostinater, de enkelte instrumenter spiller.

Groove, resultatet af flere gentagne mønstre, af ostinater

Break

Break er når groovet brydes, og sangeren eller et instrument fortsætter i et »solospot«, eller at alle laver markeringer (fx percussionbreak).

Call & response

Call and response er for eksempel når en forsanger svares af fx et kor eller instrumenter i en dialog eller duel. Der kan også være call and response mellem instrumentgrupper, fx mellem guitar og blæsere. Spørgsmål og svar kan være nogenlunde ens: ekko, imitation.

Hvis svaret er improviseret, kaldes det et **fill** – hvis fx en guitar fylder i de huller, hvor sangeren ikke synger.

Analyse af rytmisk musik

– et arbejdsblad. Se også Anders Aare m.fl.: »Rockmusik i Tid og Rum« og musiklopedia.dk/stikord-til-musikanalyse. Mere materiale: jakobmjensen.dk/musikkurser/historie/rytmisk

Ved eksamen og større skriftlig opgave: gør **formålet** med at analysere nummeret klart. Formålet kan fx være at beskrive hvad der er det **karakteristiske**, hvad der er det **interessante**, hvilke rødder musikken bygger på, hvad de unge **vil** med deres musik og hvilke **musikalske virkemidler** de bruger for at opnå det.

I en analyse kan man starte med de store linjer, og derefter zoome mere og mere ind på detaljerne. Det kan gøres i disse trin:

- 1) Hvilke **instrumenter** er der i nummeret? Fx trommer, bas, guitar, sang, kor, melodica.
- 2) Hvilken **form** har nummeret? Rækkefølgen af fx vers og omkvæd.
- 3) Hvad sker der nærmere i instrumenterne i de enkelte afsnit (roller, **arrangement**)? Fx hook, break, gimmick. (3a b-niveau: tonalitet og harmonik)
- 4) **Sound**, klang. Er det live-lyd eller et lydlandskab designet af producere?
- 5) **Udtryksfelt, fortolkning**. Hvordan er **udtrykket** i nummeret, hvad er det, musikeren vil deres musik? Hvad handler teksten om, og hvordan passer musik og tekst sammen? Kan man relatere til en historiske og kulturelle ramme (punk, reggae, ungdomsoprør)?

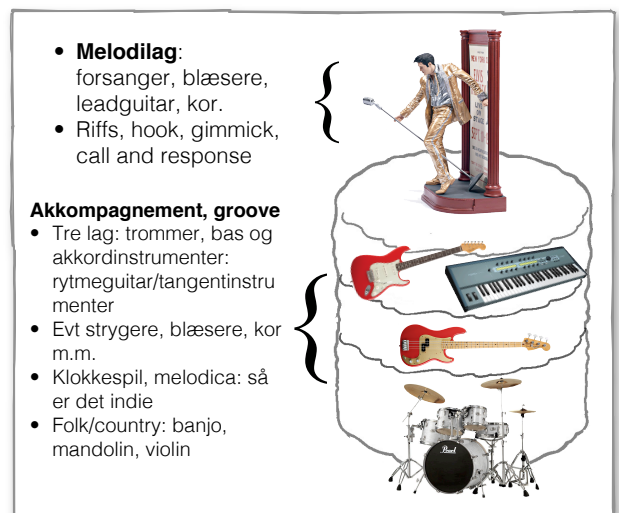
1. Instrumenter

I et nummer er der som regel en **rytmegruppe**, fx

- **Klassisk rockbesætning**: trommer, bas, rytme- og lead guitar og/ eller keyboard.
- **Powertrio** med trommer, bas og guitar som Cream eller Dizzy Mizz Lizzy
- **Wall of sound**, hvis der er stort orkester som fx symfoniorkester med alle de klassiske instrumenter.

I forgrunden er der tit en **forsanger** (evt. flere) eller en instrumentalist. Derudover kan der være et kor, en blæsergruppe, en strygergruppe eller en leadguitarist, der kommenterer/ supplerer forsangeren.

Se jakobmjensen.dk/musikkurser -> [Musikhistorie](#) -> »Oversigt over musikinstrumenter« eller på Lectio. Eller [Wikipedia: Musical Instruments](http://Wikipedia:Musical Instruments).

2. Form

Her skal vi se på tre udbredte formtyper: **rock-pop-form**, **strofisk form** og **AABA-form**.

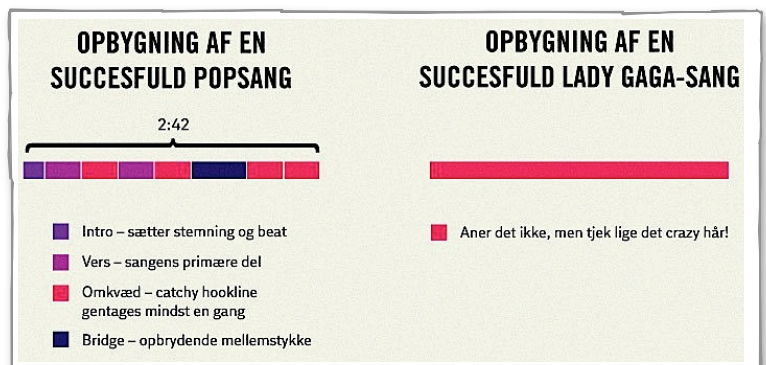
(Udvidet) rock-pop-form

Et nummer består ofte af forskellige afsnit, forskellige **formled**. En udbredt opbygning er (**udvidet**) **rock/pop-form**, der indeholder to eller flere af følgende formled (RMTR s. 41) – antallet af led og rækkefølgen kan variere på forskellig vis:

De to hoveddele er **vers** og **omkvæd**.

– I **verset** fortælles nummerets »historie« af en leadvokalist eller eventuelt en lead-instrumentalist.

– Et **omkvæd** fungerer som en slags konklusion eller pointe i forhold til versets historie. Det vil typisk være enkelt og iøjefaldende, og alle er med, så der er mere gang i omkvædet. Det er her, man ofte får lyst til at synge med på omkvædets *hookline*. Eksempler på numre med vers og omkvæd: »Love is Forever«.

– I **udvidet pop/rock-form** er der et **kontraststykke** (på engelsk: bridge). Det kommer oftest når man har haft vers og omkvæd to gange, og det så vil være opfriskende med noget nyt. Eksempel: Aretha Franklin: »Respect«, Saybia: »The day after tomorrow«, de fleste nyere popnumre.

En illustration:

Andre dele

Forspil/intro/hook er en indledning eller et første sanseindtryk, som så at sige »sætter scenen«. Ofte fanger man lytterens opmærksomhed med at placere et **hook** i indledningen. **Hook** er et karakteristisk element, der skal få lytteren »på krogen«, og det man husker nummeret på. Det er ofte en lille melodi der går lige ind og sætter sig på hjernen, fx et **riff** (en kort, markant melodi) som i Deep Purple: »Smoke on the water«. Det karakteristiske element kan også være en rytme, det kan være en trommerytme med en bestemt lyd, fx i *Billie Jean*. Hooket ligger ofte i starten af nummeret for at få én til at kaste sig ud på dansegulvet når man hører det.

Mellemspil findes ofte mellem omkvæd og det følgende vers. Den væsentligste funktion er et brud, en slags pause i den musikalske eller tekstlige fortælling – hvorefter en tilbagevenden til vers og/eller omkvæd opleves med fornyet interesse. Eksempel: Red Hot Chili Peppers: »Around the World«.

Outro: efter et par omkvæd til sidst hvor man har været oppe og ringe, skal man ned på jordene igen til sidst, det sker ofte en lille afslutning, hvor der ikke er så mange instrumenter med. I mange rocknumre består outroen af en gradvis fade-out af et omkvæd, en solo eller et ad-lib-stykke. Eks: Saybia: »The day after Tomorrow«.

Prechorus: I nogle sange er sidste del af verset et **prechorus** (også kaldet **bro**, **bridge**, lift, link). Her bygges op til omkvædet. Eksempler: Oasis: *Don't Look Back in Anger*, Michael Jackson: »Billie Jean«, Sade: »Smooth Operator«. Teksten i pre-chorus er ofte den samme hver gang stykket kommer.

Ad lib-stykke: ofte et par takter, der kører i ring, hvor solisten kan improvisere så længe han/hun har lyst. Ofte kommer stykket som outro. Eksempler: Aretha Franklin: »Respect« og mange andre soulnumre.

Breakafsnit: ofte er der et mindre *break* før fx vers eller omkvæd for at markere overgangene, men der kan også være break i et helt formled for sig selv, fx i breaket i Aretha Franklins *Respect*.

Strofisk form – blues m.m.

En anden hyppig form især i ældre musik er **strofisk form**, hvor samme rundgang gentages, som fx i blues. I

blues hedder rundgangen (tit på 12 takter) et **kor**. Eksempler: Louis Jordan: *Caldonia*, Lucille med Little Richard og de fleste rock 'n' rollnumre, Respect med Aretha Franklin (hvor de sidste takter af hver rundgang er refrain, omkvædslinjer).

AABA-form

I AABA-formen er der to forskellige stykker, A og B, som hører sammen i en

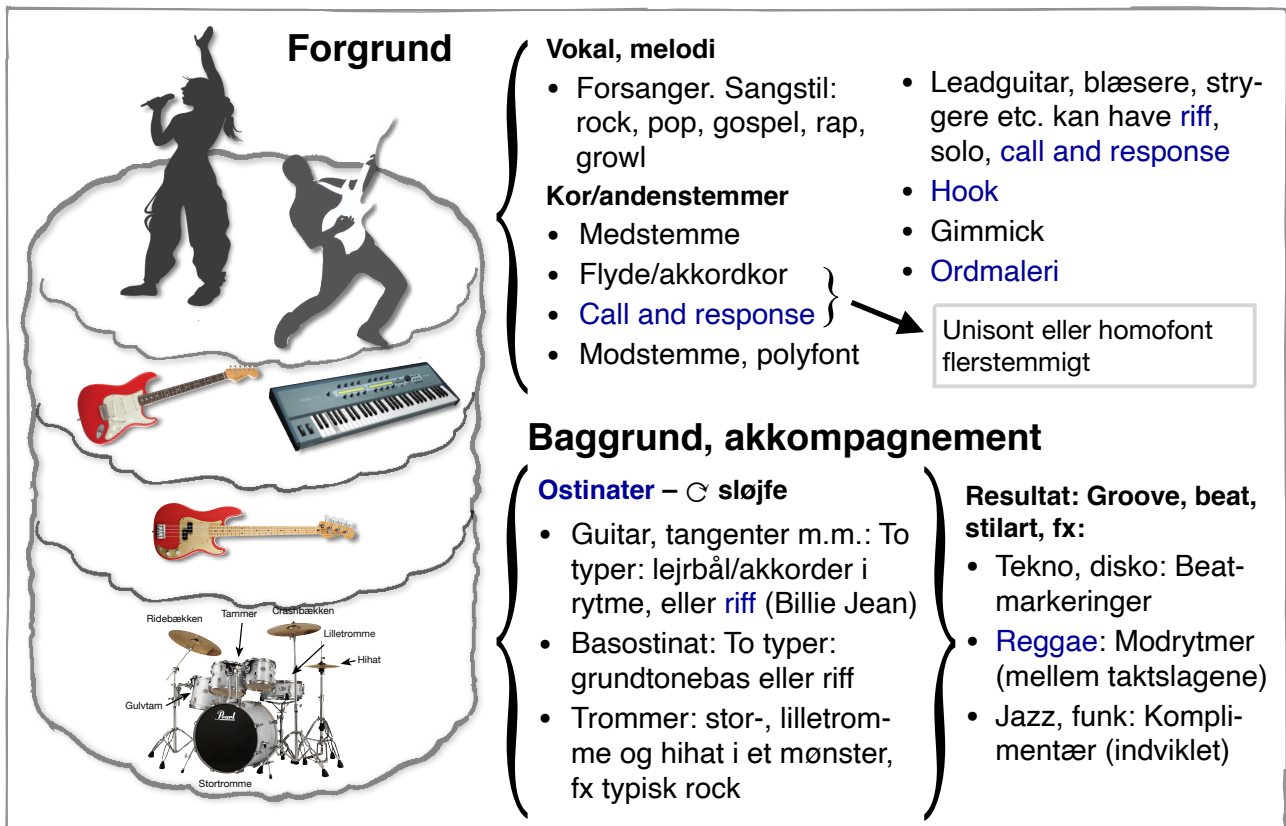

AABA-enhed på normalt $4 \times 8 = 32$ takter. A-stykket er hovedstykket, B-stykket fungerer som kontraststykke og kaldes nogle gange for bro. Eksempler er musical/jazzstandards som »White Christmas« og »Take the A-train« og lidt ældre rock/popnumre som The Beatles' »When I Saw Her Standing There«. Ofte er de sidste to-fire takter af a-stykket refrain, som i »When I Saw Her Standing There«.

3. Arrangement, roller: ostinater, riff, call & response m. m.

Her **zoomer** man ind på de enkelte afsnit i et nummer og fortæller i detaljer, hvad de forskellige instrumenter laver.

I et nummer lægger **rytmegruppen** (fx trommer, bas, rytmeguitar og keyboard) en bund, et akkompagnement, mens **forsangeren**, kor, blæsergruppe, sologuitar m.m. udgør melodien, **forgrunden**, toppen af kagen:

Akkompagnementet, baggrunden, groove

Der er som regel tre grundlæggende lag i en rytmegruppe:

- 1) **Trommer** (+ evt. andet slagtøj)
- 2) **Bas** der spiller fx grundtoner eller riffs
- 3) **Akkordinstrumenter som guitar og keyboard** der typisk spiller akkorder i en rytme (rytmeguitar) eller riffs.

Disse instrumenter spiller som regel korte figurer, der gentages: **ostinater**, mønstre, som stædigt kører i ring.

Summen af ostinaterne, af rytmegruppens anstrengelser er et **beat**, et **groove**. Groovet er i høj grad med til at bestemme et nummers stilart: **tekno** har sit maskinelle groove, **reggae** har sit tilbagelænedede groove og **jazz** har sit swingende groove med en walkingbas. I et **funky groove** fungerer alle instrumenter nærmest som rytmeinstrumenter, som guitarerne i »Get Down on It«. [Se senere](#) for uddybning (B-niveau)

Toppen af kagen: Melodi/forgrund

Vokalen, melodien. Der vil ofte være en struktur i melodien: fraser (sætninger) der gentages. Ofte vil en frase have bueform: starter dybt, bevæger sig opad og derefter nedad (linær melodi). En anden type er cyklisk melodi, hvor man messende synger på en central tone; det er meget brugt i soul, fx James Brown.

Syngemåden kan man at beskrive med ord som blød, hård, råbende, poppet, melodisk, snakkende, rap etc. – det afhænger af stilarten.

Michael Jackson: »Billie Jean«, groove:

Andenstemme, Kor, blæsere mm. Der er ofte kor, en blæsersektion eller andre instrumenter på et nummer, der ind imellem forholder sig til melodien på forskellige leder:

- **Medstemme.** Det er meget almindeligt, at der synges en **medstemme** på melodien: en der synger med på melodien med samme rytme og tekst, men på andre toner, så der dannes en akkord, fx overstemmen i omkvædet i *Englishman in New York* eller *The Day After Tomorrow*.
- **Call and response.** Call and response er, når sangere/instrumenter svarer hinanden. Det kan være et kor der svarer forsangeren, nogle blæsere der **udfylder** huller i melodien med et riff eller en guitar der improviserer et **fill**. Fx »California Dreaming«.
- **Modstemme.** Hvis der er en selvstændig melodi i modspil med hovedmelodien, er det en modstemme, fx sidste omkvæd af »The Day After Tomorrow«, hvor et kor har modstemme til omkvæds melodien, eller i kontraststykket af samme nummer.
- **Flydekor/stemme.** Kor, blæsere, strygere, keyboard kan også bruges til flydekor, akkorder i lange toner. Det være en del af baggrunden eller forgrund

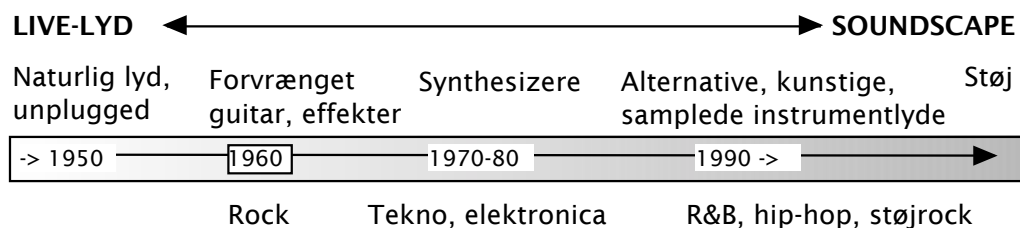
I forgrunden ser man ofte disse fænomener:

- **Riff:** i meget rockmusik vil et riff, en kort, kontant melodistump med masser af energi og rytme, komme i forgrunden på et eller andet tidspunkt, fx guitarriffet i »Silverflame«.
- **Hook:** tit er det en melodi, fx omkvædet, der er det der får lytteren »på krogen«.
- **Gimmick:** gimmick betegner et trik man bruger til at tiltrække sig opmærksomhed, i musik gør man det ved at lægge et sjovt eller pudsigt element ind i et nummer, fx claves-slagene i omkvædet i Red Hot Chili Peppers: »Around the World«.

4. Sound/lyddesign

Fra »Live« i studiet til Soundscape

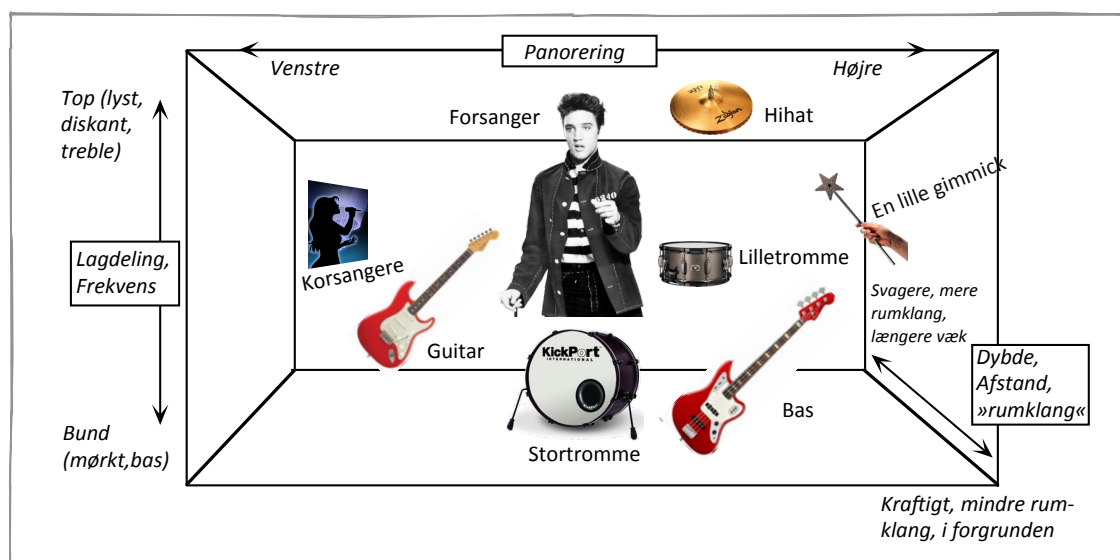
Lyden af de forskellige stilarter er ret forskellig, fx er lyden i heavy meget forskellig fra pop, der er forskellig fra r&b, der er forskellig fra hip-hop-lyden. I »gamle« dage var det almindeligt med en mere naturlig lyd: et band gik i studiet og indspillede et nummer nogenlunde som det lød, når de spillede det live. Nutildags er det produceren, der med heftig brug af studieteknik/computere meget bestemmer et nummers lydlandskab, soundscape. Udviklingen kan cirka illustreres sådan:

- Indtil ca. **1950'erne** spillede man overvejende »live« i studiet: alle indspillede samtidig. Man tilstræbte en naturlig lyd, som regel tilsatte man lidt rumklang, så det ikke lød som om man spillede i et kosteskab.
- I **1960'erne** begyndte man at bruge flere effekter på lyden, især i den psykedeliske musik forsøgte man at få psykedeliske, bevidsthedsudvidende klange frem med effekter som wah-wah og ved fx at køre sang eller guitar ud gennem en roterende højttaler (Leslie), eller spille ting baglæns eller hurtigere/langsomt **eller på anden måde manipuleret**. Det høres hos fx The Beatles (»Tomorrow Never Knows«) og Jimi Hendrix. En anden tendens i 1960'erne var **Wall of Sound**, stor og fyldig lyd med mange instrumenter som i Ike & Tina Turners »**River Deep – Mountain High**«.
- I **1970-80'erne** begyndte synthesizere at få større betydning, det gav nye elektroniske lydlandskaber (tekno).
- **Nutildags** er det i nogle stilarter ofte produceren, der designer et »soundscape« med brug fra blandt andet computere, hvor man kan designe virtuelle instrumenter. Ofte kan man genkende en kunstner/producer på et nummers lyd, Björk har fx sit electronicaprægede lydunivers.

Miks, soundpanorama, lyddesign

Man kan illustrere et lydbillede med en tredimensional scene, hvor elementer kan ligge til venstre/højre (panorering), være tæt på eller langt væk (dybde) eller lyst/mørkt (lagdeling). I nogle stilarter, fx reggae/dancehall vil man fremhæve bassen og stortrommen, så der kan være ting der er specielt i mikset. Normalt vil man producere et nummer, så det lyder naturligt, men man også lægge ting på en speciel måde som en gimmick. Følgende tegning er en illustration af et miks:

Her arbejdes med **tre dimensioner**:

1) Bredder: Panoringing: elementer kan placeres i midten eller et sted til venstre/højre. Op til ca. 1960 optog man for det meste i mono, men derefter i **stereo**, således at man kan placere instrumenter mellem højre og venstre i stereobilledet. Et element som ikke må overdøve forsangeren, fx en korstemme eller en gimmick, kan være forholdsvis svag, men hvis den lægges ude i siden af et miks vil den alligevel blive bemærket. Ved at ændre panoringing undervejs kan man få et instrument til at bevæge sig fra side til side, som fx i Jimi Hendrix' »Crosstown Traffic«, hvor det kan illustrere hvordan trafikken suser forbi, altså som en gimmick.

Ved surroundsound (som man har i biografen) kan lyde placeres alle steder rundt om lytteren.

2. Højde: Frekvens, lagdeling (bas/mellemtone/diskant): nogle instrumenter, fx bas og stortromme, hører naturligt til i bunden, mens bækner giver høje frekvenser. Man vil normalt lave et miks, så der ikke ligger for mange instrumenter i samme leje og mudrer. Man kan fx bruge EQ som effekt, så det fx lyder som om lyden kommer gennem en telefon, som fx i Creedence Clearwater Revivals »Suzie Q«.

3. Dybde: afstand, rumklang: Instrumenter kan ligge tæt på eller langt væk i mikset, det styres primært af lydstyrke og rumklang. Som regel putter man rumklang på for at det lyder naturligt, det kan også bruges som effekt og gimmick, fx i The O'Jays »For the Love of Money« eller tamburinen i »Smuk og Dejlig«. Man kan producere nummeret så det lyder som om der bliver spillet i en kæmpehal eller i en garage.

Se »Rockmusik i tid og rum« kapitel 6.

5: Udtryksfelt: pointen i analysen

Målet med en analyse er at finde ud af, hvad der er det **interessante**, det **karakteristiske** for netop det nummer man analyserer – **hvad er pointen, hvad vil kunstneren med sin musik, hvordan kan man fortolke.**

- **Tekst og musik, udtryksfelt:** hvad handler teksten om, hvad beskrives der? Er der nogle konflikter? Er der nogle musikalske virkemidler der understøtter teksten, som fx kontrast mellem vers og omkvæd? Hvad er det de unge vil sige med deres musik?

Når man skal opsummere et nummer kan man sammenligne det med et hus, hvor de enkelte rum er nummerets forskellige afsnit:

- **Tilstand.** Hvordan er de enkelte rum? Hvilken stemning er der i de enkelte rum? Er vi i et pænt og nydeligt rum, er der uhyggeligt, er det chill eller får man stress? Og hvad er det for musikalske virkemidler der gør det (fx de enkelte ostinater, riffs, gimmick).
- **Bevægelse.** Hvordan er det at gå fra et rum/afsnit til et andet? Er der store kontraster? Hvad er det der gør det (fx forskellige grooves i de forskellige afsnit)?

- **Musikkens forhold til historien, kulturen, perspektivering:** musik eksisterer i en historisk og kulturel sammenhæng, fx den sorte musik og borgerrettighedsbevægelsen i 1960'erne, psykedelisk musik og ungdomsoprøret, punk-, hip-hop- eller rastakulturen (reggae), jeg-dyrkelse, idoldyrkelse eller musikindustrien).
- **Indplacering i musikhistorien** (musikkens rødder, fx inspiration fra pop og heavy, klassisk musik eller afrikansk musik)

Groove – aktivitetsniveau, beatmarkeringer/modrytme og komplimentærrytmik

Til analyse af groove – det som rytmegruppen laver og som er definerende for stilarten – har man disse tre begreber:

1. **Aktivitetsniveau** – sker der meget eller lidt? Her kan man tælle antal anslag per takt.
2. **Beatmarkeringer/modrytme** – hvor sker der noget, spilles der på taktslagene eller mellem slagene (modrytme)?
3. **Komplimentærrytmik** – spiller alle samme rytme (heavy) eller mod hinanden (reggae og jazz).

Beatmarkeringer

Her bruger man følgende puls/takt-ramme:

Puls:

Underinddeling i 2:

Underinddeling i 3:

Underinddeling i 4:

Modrytmer

Afterbeat på 3:

(fx Reggae)

Afterbeat på 2 og 4:

(Lilletrom. i rock, pop)

Off-beat:

(fx Reggae)

16.-dels off-beat:

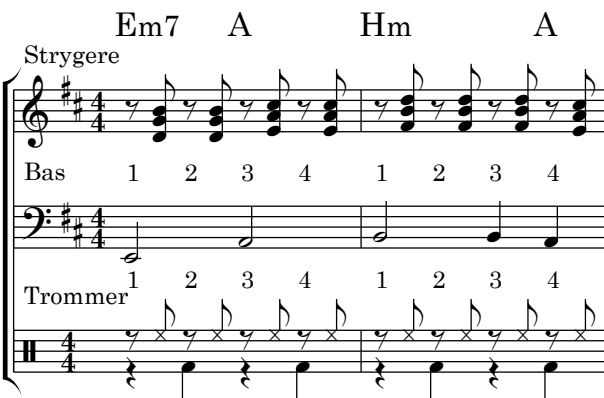
- * **Komplimentær-rytmik** – hvis rytmen er »fordelt« mellem instrumenterne i en slags call and response-mønster, er det komplimentær-rytmik. Her er et eksempel fra Stings »Englishman in New York«, hvor bassen spiller beatmarkeringer på 1 og 3, stortrommen afterbeat på 2 og 4, mens strygerne og hihat spiller off-beat – instrumenterne komplimenterer hinanden, som her i Stings »Englishman in New York« (1987):

Em7 A Hm A

Strygere

Bas 1 2 3 4 1 2 3 4

Trommer 1 2 3 4 1 2 3 4

Eksempler på grooves

Michael Jackson: Billie Jean (1982), med anslagsskema

Strygere $F\#m$ ($G\#m$) $F\#m$ ($G\#m$)⁷

Bas 1 2 3 4 1 2 3 4

Shaker $\frac{4}{4}$ (højre): x x x x x x x x | x x x x x x x x

Trommer 1 2 3 4 1 2 3 4

Der er middelt **aktivitetsniveau**, 30 anslag per takt.

Der er for det meste beatmarkeringer. Mange instrumenter laver samme rytme, underinddeling i to. Der er normale rock/pop-trommer med stortromme på 1 og 3 og afterbeat i lilletrommen. Et lille off-beat i strygerne sætter prikken over i'et.

Konklusion: det er rock/pop.

Bob Marley: Natural Mystic (1977) groove, med anslagsskema

$\text{♩} = \text{♩} \text{♩} \text{♩}$ (swing, trioliserede 8.-dele)

Guitar 2 og orgel

Bas og guitar 1 2 3 4

Cabasa $\frac{4}{4}$

Trommer 1 2 3 4

Der er lavt **aktivitetsniveau**, der sker ikke meget: 16 anslag per takt.

Der er **modrytme**: guitar på 2 og 4, der sker intet på 1-slaget, mens stor- og lilletromme samt bassen rammer treslaget. De røde kasser antyder tunge anslag. Cabasa og hihat er forholdsvis lette instrumenter.

Der er komplimentærrytmik («call and response») mellem guitarens off-slag og trommens 3-slag

Konklusion: det er reggae.

Skabeloner

Soundbox

Takt/instrument	1 og	2	3	4
Strygekvartet	■	■		
Bas	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
Shaker	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
Hihat	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
Lilletromme		■		■
Stortromme	■		■	
I alt: Antal anslag/aktivitetsniveau	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■

Takt/instrument	1 og	2	3	4
Guitar og orgel		■		■
Bas + guitar 1		■	■	■ ■
Cabasa	■ ■			
Hihat	■ ■	■ ■	■ ■	■ ■
Lilletromme			■	
Stortromme			■	
I alt: Antal anslag/aktivitetsniveau	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■

Ordliste

A Capella: kun sang, uden instrumenter

Ad lib: et afsnit, hvor man bliver ved så længe man har lyst (ad libitum: som man har lyst). Meget brugt i gospelmusik.

Break: når groovet brydes. En solist kan fortsætte, alle kan lave markeringer m.m. i breaket.

Bro (bridge): kontrasterende formlid mellem to andre led, fx B'et i AABA-form, prechoruset i Billie Jean/Bad, B-stykket i funk (hvor A-stykket oftest bliver spillet i meget lang tid).

Call & response: spørgsmål og svar mellem fx forsanger og kor eller andre instrumenter.

Crescendo: kraftigere og kraftigere. Det modsatte er decrescendo. Forkortes *Cres.*, Noteres

Decrescendo: svagere og svagere. Det modsatte er crescendo. Noteres

Figur: musikalsk byggeklods, en forholdsvis lille enhed (»ord«), fx en trommerytme, et ostinat, lille melodi.

Fill: et improviseret svar eller udfyldning i solistens huller fra fx en blæser eller guitar.

Frase: melodisk sætning, fx en linje af en sang (som kan være sammensat af mindre figurer). Fx »Lille Peter Edderkop«, der er sammensat af fire fraser (hvoraf de fleste er sat sammen af to motiver).

Frasering: den måde man former en musikalsk sætning. Ofte brugt når man mener melisme.

Funky: når instrumenterne spiller meget rytmisk, nærmest som rytmeinstrumenter, og ofte betoner de ubetone- de slag, så musikken nærmest bliver lidt kantet. James Brown er kendt for sin funk.

Gimmick: noget opsigtsvækkende, pudsigt, fx en lydeffekt (fx ulvehyl i Michael Jacksons »Thriller«), instru- menter der spilles baglæns, alt muligt spas og sjov.

Groove: det rytmiske væv, som rytmegruppen spiller. Jazz, reggae, funk etc. har hver deres groove.

Harmony: engelsk for når man synger medstemme, homofont kor.

Homofoni: flerstemmighed, hvor stemmerne følges ad i samme rytme (homos = ensartet), men i akkorder. Den mest almindelige måde at lave kor på.

Hook: det, der skal få lytteren »på krogen«, noget der går lige ind og sætter sig på hjernen.

Koloratur: Virtuøs udsmykning af vokalmusik gennem hurtige løb, vovede spring, triller og andre ornamentter.

Kontrapunkt: modstemme, en anden melodi der leverer modspil til en hovedmelodi.

Kontraststykke: formlid som typisk kommer efter andet omkvæd og er i kontrast til resten af nummeret.

Medstemme: når en stemme følger melodien, som i homofont kor (»Englishman...«)

Melisme: en tekststavelse fordelt over flere toner, meget brugt i opera og soul/gospelmusik (hvor det tit kaldes frasering)

Modstemme: en selvstændig melodi i forhold til melodien, herunder også call and response.

Motiv: mindste melodiske byggeklods, fx første halvdel af første frase i »Lille Peter Edderkop«.

Ostinat: en melodi, figur (fx et riff), rytme etc. der kører i ring (ostinato betyder stædig på italiensk)

Polyfoni: flere samtidige, selvstændige melodier, som fx i en kanon.

Pre-chorus: også kaldet lift, formlid som leder fra vers op til omkvæd. Fx Oasis: Don't Look Back in Anger.

Ritardando: langsommere og langsommere

Rubato: fri rytme, uden tempo.

Riff: en kort, kontant melodisk figur med en energisk rytme, ofte i guitar eller blæsere. Deep Purple: »Smoke on the water«.

Sekvens: melodifigur, der gentages, men flyttet i tonehøjde. Fx »Lille Peter Edderkop«.

Sound: Lydbilledet, der kan være præget af fx effekter (wah-wah-pedal, rumklang), indspilningsmåden (live eller elektroniske instrumenter, kunstigt frembragte lyde).

Strofisk form: form, hvor et stykke gentages, som fx i en blues eller en vise med mange vers.

Tamburin: håndtromme der består af en rund ramme med bjælder, med eller uden skind.

Tema: Musikals idé, melodi, fx hoved- og sidetema i Beethovens femte symfoni.

Vibrato: svingning i tonehøjde, fx ved at ryste fingeren på en guitars gribebraed.

Unisont: enstemmigt, alle synger/spiller samme melodi

Lydeffekter

- **Chorus:** lyden fordobles med kort, variabel forsinkelse (delay), hvilket betyder at lyden fordobles lidt ude af stemning, det lyder som om der er flere der spiller/synger (et »kor«). Eks: Red Hot Chili Peppers: »This Is The Place«, Metallica: »Enter Sandman«.
- **Flanger** skabes ligesom chorus, men forsinkelsen er så kort, at bestemte frekvenser forstærkes og andre dæmpes (pga. interferens). Når denne forsinkelse varieres, lyder det lidt som en snestorm eller et jetfly der starter (derfor kaldes effekten også for jet-effekt).
- **Tremolo** (»rysten«): et kredsløb skruer op og ned for lydstyrken i en rytme. Eks: Twin Peaks-temaet.
- **Ekko, delay:** ja, et ekko. Eks: Elvis Presleys tidlige indspilninger.

- **Distortion, overdrive:** lyden forvrænges, ofte ved at skrue guitarforstærkerens indgang så højt op, at signalet ødelægges (forforstærkeren er nødt til at klippe toppen af svingningerne).
- **Wah-wah,** lydeffekt, hvor man ændrer overtoneindholdet, som man fx gør når man siger »wah-wah«. Giver instrumenterne et snakkende udtryk. Jimi Hendrix var mesteren på wah-wah-pedalen.

Se Youtube for eksempler på det meste af ovenstående.